

SPATIA
Raportteja
2/2011

**Matkailualan sivuaineopinnoilla
valmiuksia työelämään**

**Vuosina 1995–2007 MAVY-opinnot aloittaneiden
työllistyminen ja opiskelun motiivit**

Pasi Saukkonen

 SPATIA

Alue- ja kuntatutkimuskeskus
Itä-Suomen yliopisto

Julkaisija: Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia
Itä-Suomen yliopisto
www.uef.fi/spatia

Kuvat: Ulla Ritola-Pesonen
Kansikuva: Höyrylaiva Pihlajavedellä

Tiivistelmä

Saukkonen Pasi

Matkailualan sivuaineopinnoilla valmiuksia työelämään. Vuosina 1995–2007 MAVY-opinnot aloittaneiden työllistyminen ja opiskelun motiivit

SPATIA – Alue- ja kuntatutkimuskeskus, Raportteja 2/2011
Itä-Suomen yliopisto

ISBN: 978-952-61-0390-7 (PDF)

ISSNL: 1795-9594

ISSN: 1795-9594, Spatia raportteja

Avainsanat: matkailu, verkostoyliopisto, työllistyminen, opiskelu

Matkailualan verkostoyliopisto (MAVY) tarjoaa jäsenyliopistojensa tutkinto-opiskelijoille matkailualan monitieteisiä sivuaineopintoja. Selvityksessä tarkasteltiin MAVY-opintoja suorittaneiden työllistymistä matkailualalle, opiskelun motiiveja ja opintojen merkitystä osana tutkintoa. Kohteena olivat MAVY-opinnot vuosina 1995–2007 aloittaneet, joilla opintoja oli suoritettuna vähintään 25 opintopistettä. Selvitys perustui kyselyyn, johon vastasi 45 prosenttia kohdejoukosta.

MAVY-opiskelijoiden yleisimmät pääaineet ovat kielet, maantiede ja taloustiede. Naisia opiskelijoista on noin 90 prosenttia. Matkailualan opinnot ovat toimineet tyypillisesti laajana sivuaineena ja joka kolmas on tehnyt alaan liittyvän pro gradu -tutkielman. Keskeisin opintojen motiivi on ollut matkailualalle työllistyminen. Muita tärkeitä vaikuttimia ovat lisä- ja täydennyskoulutuksen hankinta, kiinnostavat kurssisisällöt ja pääaineeseen luontevasti integroituvat kurssit.

Ensimmäinen tutkinnon jälkeinen työpaikka oli 40 prosentilla vastanneista matkailualalla. Kyselyn ajankohtana alalla toimivia oli 25 prosenttia. Osuuden pienenemistä selittävät erityisesti siirtymiset muun alan palkkatyöhön. Alan yrittäjien osuus on vähäinen. Matkailualalle työllistynyt on suorittanut laajasti MAVY-opintoja. Sukupuolella, pääaineella tai opintojen ajankohdalla ei ole vaikutusta alalle sijoittumiseen. Matkailualalla toimivat arvioivat MAVY-opintojen antaneen merkittävää lisäarvoa työllistymiselle ja työtehtävien hoitamiselle. Muilla aloilla toimiville opintojen merkitys tästä näkökulmasta on vähäinen.

MAVY-koulutusta pidetään laadukkaasti järjestettynä, odotuksia vastaavana ja tutkinnolle merkittävää lisäarvoa tuovana. Noin 85 prosenttia vastanneista suorittaisi niitä nykykokemuksen valossakin vähintään toteutuneen määrän. Keskustelua herätti matkailualan yliopistokoulutuksen saaneiden kysyntä työmarkkinoilla. Verkostoitumista eri toimijoihin toivottiin edelleen tiivistettävän, mikä olisi tapa lisätä koulutuksen tunnettuutta työnantajien keskuudessa ja edistää opiskelijoiden työllistymistä alalle.

Sisällys

Kuviot ja taulukot	5
1. Johdanto	6
1.1 Matkailualan verkostoyliopisto	6
1.2 Selvityksen lähtökohdat, aineisto ja menetelmä	7
1.3 Kysely MAVY-opintoja suorittaneille	8
2. Kyselyaineiston analyysi	11
2.1 MAVY-opintojen motivaatiotekijät	12
2.2 Työllistyminen matkailualalle	14
2.3 Arviot MAVY-opinnoista	21
3. Yhteenveto	24
Viitteet	26
Liite: Kyselylomake	27

Kuviot ja taulukot

Kuvio 1. Tutkinnon jälkeisten työpaikkojen lukumäärä	15
Kuvio 2. Tutkinnon jälkeinen ensimmäinen työpaikka, matkailuala/muu toimiala	16
Kuvio 3. Vastanneiden pääasiallinen toiminta marraskuussa 2010.....	17
Kuvio 4. MAVY-opintojen merkitys ensimmäinen ja nykyisen työpaikan saannissa ja työtehtävien hoitamisessa	19
Kuvio 5. MAVY-opintojen merkitys ensimmäisen ja nykyisen työpaikan saannissa ja työtehtävien hoitamisessa, matkailu- ja ei matkailualalla toimivat.....	20
Kuvio 6. Väittämät MAVY-opintojen merkityksestä sivuaineena	21
Kuvio 7. MAVY-opintojen suoritusmäärä uudessa valintatilanteessa suhteessa toteutuneisiin opintoihin	22
Taulukko 1. Kyselyyn vastanneet ja kohderyhmä taustamuuttujien mukaan	10
Taulukko 2. Kyselyyn vastanneet tutkintotilanteen mukaan	12
Taulukko 3. Keskeiset syyt MAVY-opinnoille – esimerkkejä vastauksista luokiteltuna neljään kategoriaan	13
Taulukko 4. Halukkuus työllistyä matkailualalle MAVY-opintojen alussa ja niiden jälkeen	14
Taulukko 5. Halukkuus työllistyä matkailualalle ja tosiasiallinen alan tehtäviin sijoittuminen	18
Taulukko 6. Kommentteja Matkailualan verkostoyliopiston koulutuksesta luokiteltuna vahvuuksiin ja kehittämiskohteisiin.....	23

OLAVINLINNA

1 Johdanto

1.1 Matkailualan verkostoyliopisto

Matkailualan koulutuksen kehittämistarpeet alkoivat nousta esille 1980-luvun loppupuolella. Konkreettiset toimet käynnistyivät 1990-luvun alussa erityisesti ammattikorkeakoulujen opetusohjelmissa, mutta myös yliopistoissa. Matkailualan verkostoyliopiston (lyhenne MAVY) toiminta käynnistyi vuonna 1995 Etelä-Savon maakuntaliiton kehittämishankkeena, jota rahoittivat Euroopan unionin sosiaalirahasto ja opetusministeriö. Vuonna 2001 hankevaihe päättyi ja siitä rakennettiin nykyisen Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama verkostomainen yksikkö. (Muuttuva matkailu 2005.) Toiminnassa ovat olleet mukana seuraavat 17 yliopistoa: Helsingin kauppakorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Joensuun yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Kuopion yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto, Sibelius-Akatemia, Svenska handelshögskolan, Taideteollinen korkeakoulu, Tampereen yliopisto, Teatterikorkeakoulu, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto, Vaasan yliopisto ja Åbo Akademi. Toimintaa koordinoi Itä-Suomen yliopiston Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos Savonlinnassa. Toiminnan kivijalkoina ovat alusta asti olleet opetuksen monitieteisyys, elinkeinoyhteydet ja kansainvälisyys (Muuttuva matkailu 2005).

Matkailualan verkostoyliopisto mahdollistaa jäsenyliopistojen¹ opiskelijoille matkailualan monitieteisten sivuaineopintojen suorittamisen. Eri alojen pääaineopintojen rinnalla ne pyrkivät antamaan tiedollisia ja taidollisia valmiuksia matkailuilmion ymmärtämiseen monitieteisestä näkökulmasta. Matkailualan verkostoyliopisto ei itsessään tuota maistereita matkailualalle. Koulutus pyrkii siihen, että opiskelijat oppivat hyödyntämään oman pääaineensa osaamista matkailuilmion ymmärtämisessä ja saavat perustiedot muiden tieteenalojen matkailututkimuksesta. Opiskelija voi sisällyttää Matkailualan verkostoyliopistossa suorittamansa opinnot tutkintoonsa joko sivuaineopintoina (perus- ja aineopinnot) tai integroituina muiden aineiden arvosanaopintoihin (syventävät ja jatko-opinnot). (MAVY 2011.)

Matkailualan verkostoyliopisto on tuottanut matkailualan asiantuntijoita 1990-luvun puolivälistä alkaen. Verkostossa ja sen toiminnassa tapahtuneet merkittävät linjamuutokset ovat vuosien saatossa olleet varsin vähäisiä (MAVY 2011b). Informaatioteknologian kehitys on tuonut mahdollisuuksia organisoida opetusta uudella tavalla ja vuodesta 2006 saakka perusopinnot on järjestetty verkko-opintoina. Jossain määrin vaikutusta on ollut myös vuoden 2005 tutkintouudistuksella, jolloin tutkinnoista tuli kaksiportaisia. Uudistus oli osa Bolognan prosessia, jonka tavoitteena oli luoda eurooppalainen korkeakoulutusalue vuoteen 2010 mennessä (OKM 2011). Muutamissa oppiaineissa, erityisesti kaupallisella alalla, muutos on hankaloittanut MAVY-opintojen sisällyttämistä tutkintokokonaisuuteen (MAVY 2011b). Samassa uudistuksessa siirryttiin opintoviikoista opintopisteisiin ja otettiin käyttöön henkilökohtaiset opintosuunnitelmat, joiden tarkoituksena oli helpottaa opiskelijoiden ohjausta ja heidän etenemistään opinnoissa (OKM 2011).

1.2 Selvityksen lähtökohdat, aineisto ja menetelmä

Käsillä oleva selvitys kohdistui Matkailualan verkostoyliopisto-opinnot vuosina 1995–2007 aloittaneisiin henkilöihin. Kyselyllä selvitettiin mm. henkilöiden työmarkkinatilannetta, matkailualalle suuntautumista sekä Matkailualan verkostoyliopisto-opintojen roolia tutkinnossa ja valmistumisen jälkeisessä työllistymisessä.

Keskeiset kysymykset tarkentuivat seuraavasti:

- 1) Mitkä ovat olleet keskeiset motiivit MAVY-opintojen suorittamiselle? Missä määrin opiskelijat ovat tähänneet matkailualan työtehtäviin?
- 2) Kuinka moni on valmistuttuaan työllistynyt matkailualalle ja onko syntynyt matkailualan yrittäjyyttä?
- 3) Miten MAVY-opintoja arvioidaan osana suoritettua tutkintoa?

¹ Tulokaudella 2010-2012 mukana ovat Aalto-yliopisto, Svenska handelshögskolan, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto ja Åbo Akademi.

Selvityksen kohdejoukkoon tehtiin seuraavia rajauksia. Ensimmäkin mukaan valittiin vain sellaiset henkilöt, joilla on suoritettujen opintojen laajuuden puolesta riittävät valmiudet arvioida niitä. Tutkimuksen pääkohteen muodostavatkin ne henkilöt, jotka ovat suorittaneet vähintään alan perusopinnot eli 15 opintoviikkoa tai 25 opintopistettä. Lisäksi mukana on pelkästään alan syventäviä tai jatko-opintoja suorittaneita, mutta heilläkin suoritettujen opintojen minimimäärät ovat edellä mainitut. Toiseksi kohderyhmän rajauksessa käytettiin opintojen suoritusajankohtaan liittyvää aikamäärettä: henkilö on aloittanut MAVY-opinnot vuosina 1995–2007. Tätä myöhemmin MAVY-opinnot aloittaneet jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, koska henkilöiden tutkinnon voi arvioida olevan useassa tapauksessa vielä kesken. Edellä mainituilla kriteereillä poimittiin henkilötunnustiedot opintorekisteristä ja tilattiin nykyiset osoitetiedot Väestörekisterikeskuksesta.

Selvitys perustuu kohderyhmälle suunnattuun kyselyyn (liite 1). Aineistoa on tarkasteltu kokonaisuutena, mutta myös eri tavoin luokiteltuna (mm. suoritettujen opintojen määrä, tieteenalatausta, työllistyminen matkailualalle). Eroja vastaajaryhmien välillä on tarkasteltu ristiintaulukoinnin avulla. Tilastollisista testeistä on käytetty χ^2 -riippumattomuustestiä (Pearson), jolla on selvitetty ryhmittäisten erojen tilastollista merkitsevyyttä ($p < 0,05$). Aineistoa on käsitelty ja analysoitu SPSS-tilastoanalyysiohjelmalla.

Käsillä olevan selvitys painottuu MAVY-koulutuksen arviointiin henkilöiden opiskelun ja erityisesti työllistymisen näkökulmasta. On syytä huomata, että kysymyksessä ei ole laaja-alainen MAVY-koulutuksen vaikuttavuuden arviointi – pikemminkin työllistymis selvitys. Laajempi toiminnan vaikuttavuuden arviointi pitäisi sisältää useampia näkökulmia ja tietolähteitä.

1.3 Kysely MAVY-opintoja suorittaneille

Marraskuussa 2010 lähetettiin kysely 648 henkilölle, joista 33 henkilöä (5 %) asui ulkomailla. Kirjeistä palautui viisi joko tuntemattoman osoitteen tai henkilön muuttamisen vuoksi. Näin ollen lopulliseksi lähetettyjen lomakkeiden määräksi muodostui 643 kappaletta. Kyselylomakkeesta laadittiin perinteinen paperiversio, mutta vaihtoehtoisesti siihen oli mahdollisuus vastata sähköisellä lomakkeella internetissä. Kyselyssä oli neljä osiota: taustatiedot, suoritettut matkailualan opinnot, ensimmäinen työpaikka valmistumisen jälkeen ja tilanne tällä hetkellä (ks. liite 1). Kysely postitettiin kertaalleen eikä muistutuskierrosta toteutettu. Kyselyyn vastattiin omalla nimellä. Vastausaktiivisuutta pyrittiin nostamaan vastanneiden kesken suoritettavalla lahjakorttien arvonnalla.

Kyselyyn vastasi 291 henkilöä² eli vastausprosentti on 45. Tutkimuksen kohderyhmän opintorekisteriaineisto antaa mahdollisuuden verrata kyselyyn vastanneiden edustavuutta. Kuten edellä todettiin, kysely lähetettiin 648 kohderyhmän henkilölle. Kyselyn toteutuksen jälkeen rekisteriaineistosta ilmeni vielä 30 henkilöä, jotka kuuluvat selvityksen kohdejoukkoon (yhteensä 682 henkilöä). Taulukossa 1 on verrattu kyselyyn vastanneita ja kohdejoukkoa seuraavien taustatekijöiden osalta: sukupuoli, oppilaitos, pääaine, Mavy-opintojen määrä ja ajankohta.

Kyselyyn vastanneet edustavat hyvin tarkasteltujen taustatekijöiden osalta selvityksen kohteena olevaa opiskelijajoukkoa (taulukko 1). Aineiston luotettavuutta lisää vielä se, että kyselyyn on vastattu pääosin huolellisesti, mikä näkyy mm. runsaslukuisissa vapaamuotoisissa vastauksissa ja kommentteissa. Taustatekijöistä ainoastaan opintojen suoritusajan kohdassa ilmenevät erot ovat vastanneiden ja kohdejoukon välillä tilastollisesti merkitseviä. Tämä tarkoittaa sitä, että kyselyyn vastanneissa on enemmän vuonna 2000 tai sitä ennen MAVY-opinnot suorittaneita, kun taas tuoreempia opintosuorituksia on vastanneissa suhteellisesti vähemmän. Muista taustatekijöistä voi ensinnäkin todeta sukupuolijakauman naisvaltaisuuden, mikä on tilanne myös kyselyyn vastanneissa. Eniten MAVY-opiskelijoita on ollut Helsingin, Joensuun, Turun ja Jyväskylän yliopistoissa, joiden osuus on noin 70 prosenttia. Näiden oppilaitosten edustavuus on samaa tasoa myös kyselyaineistossa. Opintoaloista nousee esille koko kohdejoukossa kielet, mutta yleisiä pääaineita ovat myös maantiede ja taloustiede. Mainitut alat ovat yleisimmin edustettuina myös vastaajajoukossa. MAVY-opintojen suoritusmäärän perusteella voidaan havaita vastaajajoukon lievää painottumista opintoja laajemmin suorittaneisiin, vaikkakaan erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä. Tästä painottuneisuudesta antaa viitteitä myös matkailualalta suoritettujen pro gradu -tutkielmien määrä. Verkostoyliopiston oman tiedonkeruun mukaan vuosina 1995–2010 noin joka kolmas MAVY-opiskelija on tehnyt opinnäytetyön matkailualalta (226 kpl, ks. www.funts.fi). Sen sijaan kyselyyn vastanneista peräti 56 prosenttia ilmoitti pro gradu -tutkielman liittyneen matkailualaan.

² Näistä kahdeksan ei kuitenkaan kuulunut varsinaiseen kohderyhmään vähäisten MAVY-opintosuoritusten vuoksi ja heidät poistettiin analysoitavasta aineistosta.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneet ja kohderyhmä taustamuuttujien mukaan (%)

Taustatekijä	Kyselyyn vastanneet (n=283), %	Kohdejoukko (n=682), %
<i>Sukupuoli</i>		
•Mies	11	10
•Nainen	89	90
<i>Oppilaitos</i>		
•Helsingin yliopisto	20	21
•Joensuun yliopisto	19	20
•Turun yliopisto	14	16
•Jyväskylän yliopisto	14	15
•Tampereen yliopisto	9	7
•Vaasan yliopisto	3	5
•Oulun yliopisto	7	4
•Åbo Akademi	3	2
•Turun kauppakorkeakoulu	3	2
•Helsingin kauppakorkeakoulu	2	2
•Muu/ei tietoa	6	6
<i>Oppiaine</i>		
•Kielet (vieraat ja kotimaiset kielet)	39	40
•Maantiede	18	16
•Taloustiede	13	12
•Kasvatustiede	7	5
•Kulttuuri (esim. etnologia)	6	5
•Yhteiskunta-, valtio- ja hallintotiede	5	4
•Historia	3	4
•Liikuntatiede	2	2
•Muu	5	4
•Ei tietoa	2	8
<i>Mavy-opintojen määrä*</i>		
•Alle 30 op	20	22
•30–60 op	33	29
•Yli 60	47	46
•Ei tietoa	0	3
<i>Mavy-opintojen ajankohta (lopetus)</i>		
•-2000	25	14
•2001–2005	35	35
•2006->	40	49
•Ei tietoa	0	2

* Opintoviikot muutettu opintopisteiksi kertoimella 1,7

BRIGHTON PIER

2 Kyselyaineiston analyysi

Selvityksen kohderyhmä pyrittiin lähtökohtaisesti rajaamaan tutkinnon suorittaneisiin, jotta he voisivat arvioida MAVY-opintojen merkitystä opintojen jälkeisessä työllistymisessä. Kuitenkin 15 % vastanneista ilmoitti, että tutkinto on kesken – heidän MAVY-opinnot ovat tosin päättyneet viimeistään vuonna 2010. Vielä valmistumattomista noin 70 prosenttia ilmoitti olevansa tällä hetkellä päätoiminen opiskelija ja palkkatyössä on 16 prosenttia (näistä lähes puolet matkailualalla, ks. taulukko 2). Valmistuneista noin joka kymmenes ilmoitti suorittaneensa viimeisimmän yliopistotutkintonsa ennen 2000-lukua, vajaa kolmannes vuosina 2000–2004 ja runsaat puolet vuoden 2005 jälkeen. Työllisyyttä koskevassa analyysissä toistaiseksi valmistumattomat eivät ole mukana, vaan siinä rajaudutaan yliopistotutkinnon suorittaneiden työllistymiseen. Sen sijaan MAVY-opintojen suorittamiseen liittyvät kysymykset ovat relevantteja myös vielä tutkintoa suorittavalle vastaajajoukolle.

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneet tutkintotilanteen mukaan (n=283)

Tutkinnon tilanne	Lukumäärä	%
1) Tutkinto kesken	43	15
• päätoiminen opiskelija	30	70
• palkkatyö matkailualalla	3	7
• palkkatyö ei matkailualalla	4	9
• perhevapaa	2	5
• muu/ei tietoa	4	9
2) Valmistuneet	240	85
• ennen 2000-lukua	27	11
• 2000–2004	75	31
• 2005–	136	57
• ei tietoa	2	1
Yhteensä	283	100

2.1 MAVY-opintojen motivaatiotekijät

Selvityksen yhtenä keskeisenä tavoitteena oli selvittää niitä tekijöitä, jotka ovat motivoineet MAVY-opintojen suorittamiseen. Tällaisia saattaisivat ennakkoon arvioituina olla esimerkiksi alalle työllistyminen, pääainetta tukeva sivuaine tai matkailualaan liittyvät positiiviset mielikuvat matkusteluineen ja eri kulttuureineen. Opintojen motivaatioasiaa lähestyttiin kyselyssä useasta suunnasta. Ensiksi kysyttiin keskeisintä syytä opintojen aloittamiselle. Neljää vastaajaa lukuun ottamatta kaikki ilmoittivat vähintään yhden keskeisen motivaatiotekijän opinnoille. Hyvin tyypillinen maininta – ainakin osana vastausta – oli yleinen ja hieman hankalasti tulkittavissa oleva luonnehdinta ”kiinnostus matkailualaan”. Tarkemmin määritellyt motivaatiotekijät voidaan luokitella neljään kategoriaan: alalle työllistyminen, alan lisäkoulutuksen ja -osaamisen hankkiminen, MAVY-opinnot sopivana täydentäjänä pääaineopinnoille ja kiinnostaviksi arvioidut opintosisällöt (taulukko 3).

Alalle työllistymistä motivaatiotekijänä selvitettiin tarkemmin kysymällä asian merkitystä MAVY-opintojen alkuvaiheessa ja niiden jälkeen. Vastaukset on luokiteltu taulukon 4 mukaisesti neljään ryhmään: matkailualalle orientoituneet, mielensä muuttaneet, matkailualasta innostuneet ja ei ajatusta matkailualalle.

Taulukko 3. Keskeiset syyt MAVY-opinnoille – esimerkkejä vastauksista luokiteltuna neljään kategoriaan

<p><i>Työllistyminen alalle</i></p> <ul style="list-style-type: none">• "Ajattelin että opintojen myötä mahdollisuudet työskennellä matkailun parissa lisääntyvät – vaihtoehtojen lisääntyminen"• "Haave urasta matkailualalla"• "Kiinnostus matkailualaa ja kansainvälisiä asioita kohtaan, vaihtoehtoisen urapolun löytäminen opettajan ammatille"• "Uskoin, että MAVY-opinnot parantavat työmahdollisuuksia"• "Saada laajahko näkökulma matkailualaan, joka kiinnostaa tulevaisuuden työllistäjänä"• "Saada tutkintoon konkreettisia opintoja kieliopiintojen ohelle ja sitä kautta helpottaa työllistymistä tulevaisuudessa"
<p><i>Alan lisäkoulutuksen ja -osaamisen hankkiminen</i></p> <ul style="list-style-type: none">• "Ammattitaidon kasvattaminen matkailualan kouluttajana"• "Halusin syventää matkailualan osaamistani. Ensimmäinen ammattini on matkailualalta"• "Halusin yhdistää matkailualan aiemman työkokemuksen ympäristönsuojelun opintoihin ja erikoistua matkailualan ympäristöasioihin"• "Linkittää tutkinto aikaisempaan koulutukseen (restonomi)"• "Minulla oli ennestään matkailumerkonomian tutkinto ja halusin syventää sitä"• "Opintotarjonta tuki nykyistä työtäni matkailun opettajana ammattikorkeakoulussa"• "Saada teoria- ja substanssiosaamista tueksi matkailualan kouluttajan työhön"
<p><i>Opintojen soveltuvuus tutkintoon</i></p> <ul style="list-style-type: none">• "Tukee hyvin kaupallista tutkintoa"• "Halusin ensisijaisesti monipuolistaa tutkintoani, joka painottui historiaan ja kulttuuriin"• "Kiinnostava sivuainekokonaisuus. Täydensi hyvin kulttuurimaantieteen opintoja"• "Halusin kieltenopiskelijana lisätä opintoihini lisäarvoa tuovan opintokokonaisuuden"• "Luen pääaineenani kieltä ja matkailu tuntui sopivan hyvin yhteen kielen opiskelun kanssa"• "Tuntui minulle juuri oikealta yhdistää ympäristö- ja matkailualan opinnot"
<p><i>Opintojen sisältö- yms. tekijät</i></p> <ul style="list-style-type: none">• "Opintosisällöt kiinnostivat kovasti"• "Käytännönläheisempi kuin pääaineeni"• "Kiinnostus ja halu suorittaa poikkitieteellinen tutkinto"• "Mielenkiintoisilta ja vaihtelevilta vaikuttavat opinnot"• "Matkailuala kiinnosti konkreettisuutensa ja erilaisuutensa vuoksi. Toi mukavaa vaihtelua muuten niin kuiviin ja teoreettisiin yliopisto-opintoihin"

Taulukko 4. Ajatukset matkailualalle työllistymisestä MAVY-opintojen alussa ja niiden jälkeen, vastanneiden lukumäärä ja osuus luokittain (n=270)

Ajatus matkailualalle työllistymisestä MAVY-opintojen alussa		Ryhmä	Vastanneet	
	jälkeen		lukumäärä	%
Kyllä	Kyllä	"Matkailualalle orientoituneet"	192	71
Kyllä	Ei	"Mielensä muuttaneet"	46	17
Ei	Kyllä	"Matkailualasta innostuneet"	14	5
Ei	Ei	"Ei ajatusta matkailualalle"	18	7

Opintojen alkuvaiheessa lähes 90 prosenttia vastanneista (238 henkilöä³) ajatteli työllistymistä matkailualalle. Tämä edelleen vahvistaa sitä havaintoa, että MAVY-opiskelijoiden keskeinen motiivi opinnoille on alalle työllistyminen. Vain 32 henkilöä ilmoitti, että opintojen alkuvaiheessa alan työtehtävät eivät olleet mielessä.

MAVY-opintojen aikana osalla ajatukset alasta työllistäjänä ovat muuttaneet, vaikkakin edelleen lähes 80 prosentilla oli kiinnostusta alan työtehtäviin (206 henkilöä). Syytä joidenkin henkilöiden mielenkiinnon hiipumiseen alan työtehtäviä kohtaan on hankala arvioida tässä selvityksessä kerätyn aineiston perusteella. Hieman lisävalaistusta asiaan voi yrittää löytää analysoimalla tarkemmin "mielensä muuttaneiden"-ryhmää. Näin vastanneet 46 henkilöä ovat tyypillisesti suorittaneet muita vähemmän MAVY-opintoja ja ovat arvioineet vähäisemmäksi MAVY-opintojen tuoman lisäarvon ja vaikutuksen pääaineensa kannalta. Toisaalta mikään ei viittaa siihen, että varsinaisesti opintojen sisältöön tai niiden toteutukseen oltaisiin oltu tyytymättömiä. Opintojen suoritusajankohdalla, tieteenalataustalla⁴ tai sukupuolella ei näyttäisi olevan vaikutusta siihen, että suhtautuminen alaan työllistäjänä on muuttunut opintojen aikana.

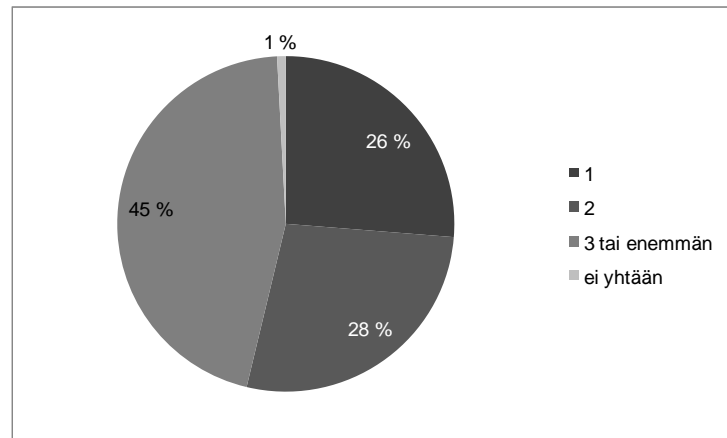
2.2 Työllistyminen matkailualalle

Selvityksen kohderyhmään kuuluu opiskelijoita pitkältä ajanjaksolta – aina vuodesta 1995 saakka. Sen vuoksi osalla vastaajista on jo pitkä työhistoria. Lähes puolet tutkinnon suorittaneista ilmoitti, että heillä on ollut vähintään kolme tutkinnon jälkeistä työpaikkaa. Toinen puoli vastanneista jakaantuu melko tasan yhdessä tai kahdessa työpaikassa olleisiin. Kaksi

³ Lisäksi 9 henkilöä ilmoitti ajatelleensa alkuvaiheessa matkailualalle työllistymistä, mutta opintojen jälkeisiä ajatuksia he eivät ilmoittaneet.

⁴ Havaintojen vähäisen määrän vuoksi käytetty karkeaa tieteenalaluokittelua 1) kielet, kasvatustieteet ja kulttuuri ja 2) muut alat.

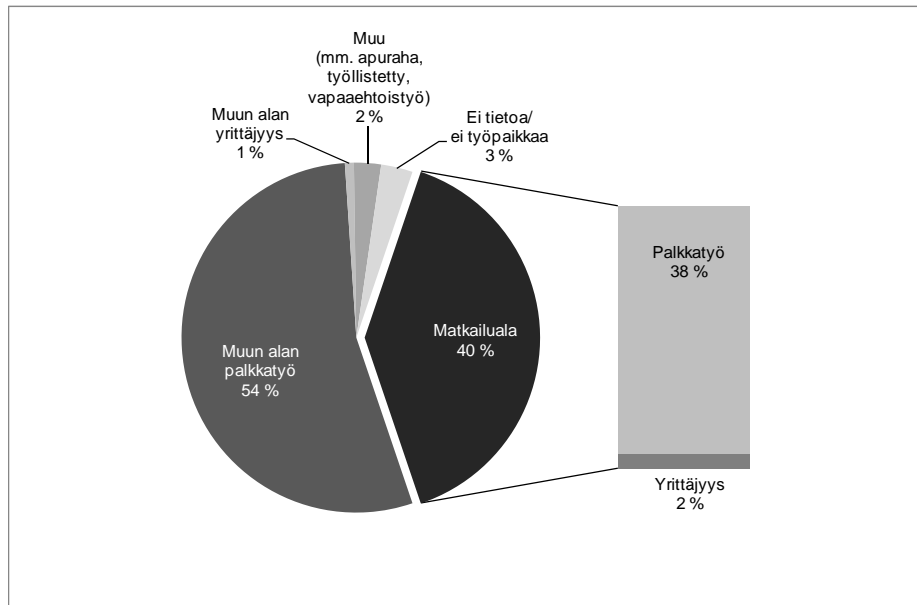
vuonna 2010 valmistunutta henkilöä ilmoitti vielä olevansa ilman tutkinnon jälkeistä työpaikkaa. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Tutkinnon jälkeisten työpaikkojen lukumäärä (n=240)

Selvityksessä rajauduimme tarkastelemaan työhistoriasta akateemisen tutkinnon jälkeistä ensimmäistä ja nykyistä työpaikkaa. Erityinen mielenkiinto oli siinä, ovatko henkilöt työllistyneet palkansaajaksi matkailualalle ja ovatko he perustaneet alan yritystoimintaa. Vastausvaihtoehdoissa matkailuala-käsitettä hieman laajennettiin tarkoittamaan myös alaan läheisesti liittyvää toimintaa, minkä määrittely jätettiin vastaajan tehtäväksi.

Ensimmäinen tutkinnon jälkeinen työpaikka oli 40 prosentilla vastanneista matkailualalla – muotona tyypillisesti palkkatyö (Kuvio 2). Yrittäjiksi matkailualalle on valmistuttuaan ryhtynyt 2 prosenttia vastanneista (5 henkilöä). Eniten MAVY-opiskelijoita on kuitenkin työllistynyt alan ulkopuoliseen palkkatyöhön, 54 prosenttia valmistuneista. Muiden alojen yrittäjiksi on ryhtynyt prosentti vastanneista. Näiden sektorien lisäksi tutkinnon jälkeisen työelämän muotoja ovat olleet mm. apurahalla työskentely, vapaaehtoistyö ja työvoimapoliittiset toimenpiteet.

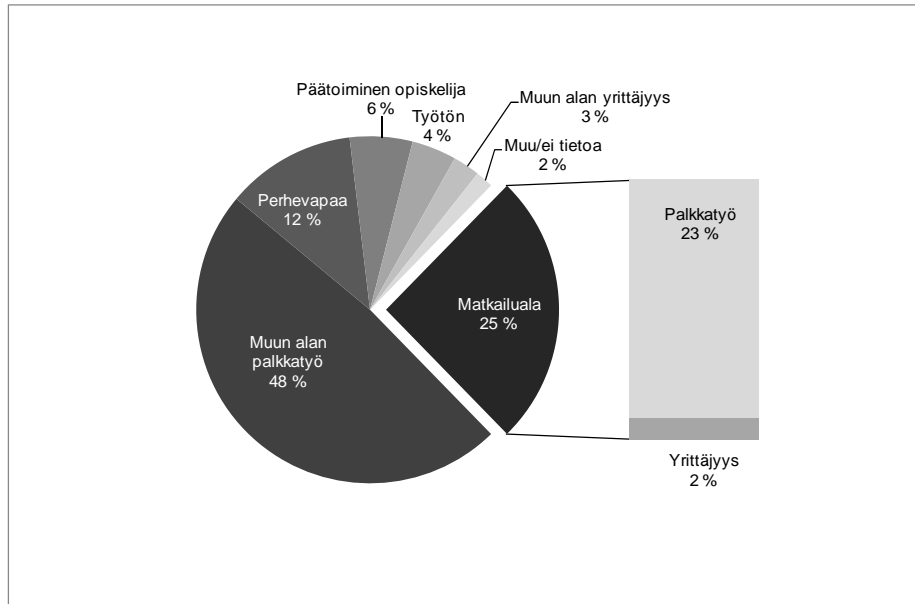
Kuvio 2. Tutkinnon jälkeinen ensimmäinen työpaikka, matkailuala/muu toimiala, % (n=240)

Vastanneista hieman alle puolet arvioi ensimmäisen työpaikan vaativuuden olleen selvästi tai osittain alle koulutustason. Matkailualalle työllistyneiden arviot työn ja koulutuksen vastaavuudesta olivat samaa tasoa. Matkailualalle sijoittuneiden ammattinimikkeistö on kirjava. Useimmiten ne viittaavat alan opetustehtäviin (esim. tuntiopettaja, kouluttaja, lehtori), myynti- ja markkinointitehtäviin (esim. markkinointiasistentti/koordinaattori, päällikkö, myyntisihteeri) ja asiakaspalvelutehtäviin (asiakaspalvelupäällikkö/sihteeri, matkainopas, vastaanottovirkailija). Myös erilaiset projekti-, tutkimus- ja suunnittelutehtävät näyttävät työllistäneen MAVY-opintoja suorittaneita.

Kyselyn ajankohtana marraskuussa 2010 joko matkailualan palkkatyössä tai yrittäjänä toimi 25 prosenttia vastanneista (vrt. 40 prosenttia valmistumisen jälkeen). Alalla työskentelevien osuuden pienenemistä näyttäisi selittävän vahvimmin se, että matkailualalla toimineet ovat siirtyneet muun alan palkkatöihin. Toisaalta perhevapaalla olevissa on muutamia yksittäisiä henkilöitä, joita on odottamassa työpaikka matkailualalla (kuitenkin marginaalinen vaikutus alan kokonaisuuteen). Muun alan palkkatyössä toimii lähes puolet vastanneista, perhevapaalla on 12 prosenttia, päätoimisena opiskelijana 6 prosenttia, työttömänä 4 prosenttia ja muun alan yrittäjänä 3 prosenttia vastanneista. Luokassa ”muu” on erilaisia yksittäisiä tilanteita kuten osa-aika eläke, kotiäitiys ja erilaisten toimintojen yhdistelmät kuten opiskelu ja työ. (Kuvio 3.)

Työn vaativuus ja koulutustason vastaavuus ovat lähentyneet toisiaan ensimmäiseen työpaikkaan verrattuna. Kyselyn ajankohtana enää noin kolmannes kaikista vastaajista ja vajaa viidennes matkailualalle työllistyneistä arvioi työpaikkansa vaativuuden osittain tai selvästi alle koulutustason. Tilastollisten testien mukaan matkailualalle työllistyneet toimi-

vat muita tyypillisemmin koulutustaan vastaavissa tai vaativimmissa tehtävissä. Tulosta voi tulkita siten, että alalla pysyneet ovat onnistuneet etenemään entistä vaativampiin alan työtehtäviin – tätä näyttäisi tukevan myös ammattinimikkeistössä tapahtuneet muutokset.

Kuvio 3. Vastanneiden pääasiallinen toiminta marraskuussa 2010 (n=240)

Millaiset henkilöt sitten ovat työllistyneet matkailualalle? Matkailualan työtehtävissä aloitti valmistumisen jälkeen 95 henkilöä, joista alalla edelleen toimii 54 henkilöä. Kaiken kaikkiaan marraskuussa 2010 matkailualalla ilmoitti toimivansa 61 henkilöä. Tämä osoittaa hyvin sen, että matkailualalla toimivat ovat tyypillisesti siirtyneet alan tehtäviin heti valmistumisen jälkeen. Myöhemmässä vaiheessa – vaikkapa muun alan palkkatyöstä – matkailualan työtehtäviin on siirrytty harvoin. Matkailualalle työllistyneille on ominaista, että he ovat muita enemmän suorittaneet MAVY-opintoja ja tehneet myös alan pro gradu -tutkielman. Sen sijaan pääaineella⁵, MAVY-opintojen ajankohdalla tai sukupuolella ei näyttäisi olevan vaikutusta alalle työllistymiseen.

Taulukossa 5 on esitetty tutkinnon suorittaneiden tosiasiallinen sijoittuminen alalle suhteessa ilmoitettuun halukkuuteen työllistyä matkailualalle MAVY-opintojen alussa ja niiden jälkeen. Tyypillisimmin alalla toimivat ”matkailualalle orientoituneet”, joista puolella oli ensimmäinen työpaikka matkailualalla ja lähes kolmannes työskentelee alalla edelleen. Toiseksi useimmin alan työtehtävissä ovat opintojen aikana ”matkailualasta innostuneet”. Tässä lukumääräisesti pienessä ryhmässä noin joka kolmannen ensimmäinen työpaikka ja vajaan viidenneksen nykyinen työpaikka sijoittuu matkailualalle. Niistä, joilla

⁵ Vähäisten havaintomäärien vuoksi käytetty kaksijakoista tieteenalaluokittelua 1) kielet, kasvatus, kulttuuri ja 2) muut alat

työllistymisajatuksia alalle ei ollut tai ajatukset ovat muuttuneet opintojen aikana, on toiminut tai toimii edelleen matkailualalla 5–10 prosenttia.

Taulukko 5. Halukkuus työllistyä matkailualalle ja tosiasiallinen alan tehtäviin sijoittuminen (n=230)

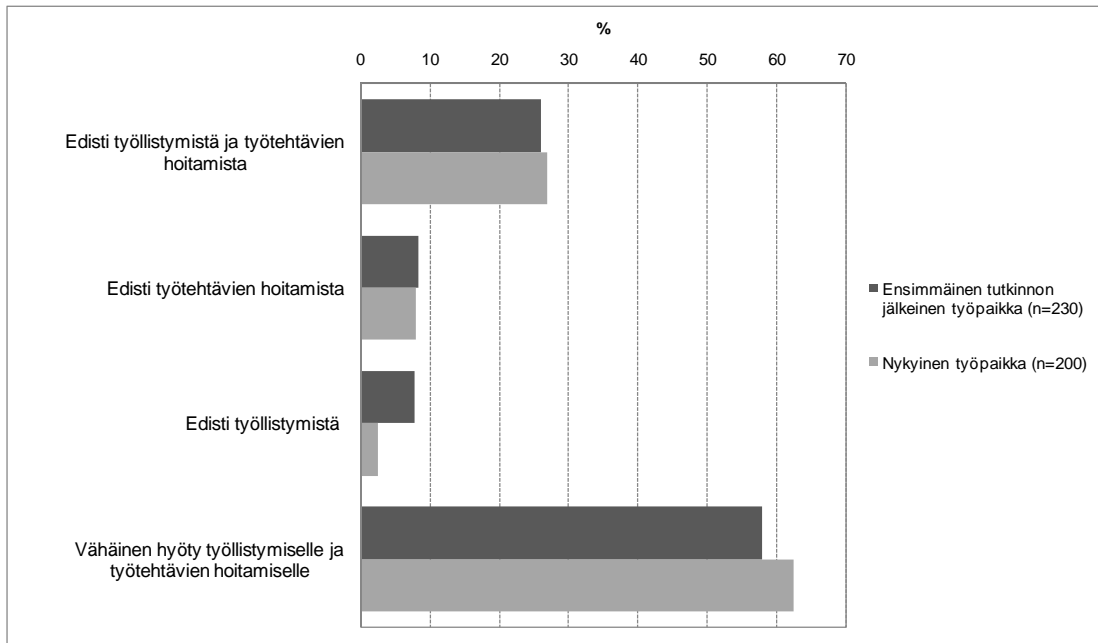
Ajatus matkailualalle työllistymisestä MAVY-opintojen alussa		Ryhmä	Vastausten lukumäärä, henkilöä	Matkailualalla 1. työpaikka %	Matkailualalla nyt (marraskuu 2010) %
	jälkeen				
Kyllä	Kyllä	”Matkailualalle orientoituneet”	167	47	29
Kyllä	Ei	”Mielensä muuttaneet”	36	11	6
Ei	Kyllä	”Matkailualasta innostuneet”	11	36	18
Ei	Ei	”Ei matkailualalle”	16	6	13

MAVY-opinnoilla – kuten sivuaineopinnoilla yleensäkin – voi olla vaikutusta työllistymiseen tai työtehtävien hoitamiseen siinäkin tapauksessa, että ei olisi työllistytty suoranaisesti oppiaineen ydinalueelle. Opinnit ovat voineet antaa – kuten muutama kyselyyn vastannut totesi – yleisempiä valmiuksia vaikkapa menetelmäosaamisesta tai synnyttäneet arvokasta kontaktiverkostoa. Kyselyssä MAVY-opintojen vaikutusta työpaikan saannissa ja työtehtävien hoitamisessa kysyttiin 6-portaisella asteikolla⁶ ja vastaukset luokiteltiin seuraavasti: 1) edistivät työllistymistä ja työtehtävien hoitamista 2) edistivät työtehtävien hoitamista 3) edistivät työllistymistä ja 4) vähäinen hyöty työllistymiselle ja työtehtävien hoitamiseksi. Jos opintojen on katsottu edistäneen työllistymistä ja/tai työtehtävien hoitamista, niiden merkitys on täytynyt arvioida vähintään kohtuulliseksi.

Arviot MAVY-opintojen merkityksestä työpaikan saannissa ja työtehtävien hoitamisessa ovat samansuuntaisia ensimmäisen tutkinnon jälkeisen työpaikan ja nykyisen työpaikan kohdalla⁷ (kuvio 4). Noin joka neljäs vastanneista arvio opintojen edistäneen sekä työllistymistä että työtehtävien hoitamista. Vastaavasti noin 60 prosenttia katsoi, että MAVY-opintojen merkitys on tältä osin ollut vähäinen tai merkitystä ei koettu olevan lainkaan.

⁶ Ei lainkaan, pieni, melko pieni, kohtalainen, melko suuri, suuri

⁷ Jälkimmäinen vastaajajoukko on noin 30 henkilöä pienempi kysymysasettelusta johtuen. Ensiksi kysyttiin tutkinnon jälkeistä ensimmäistä työpaikkaa. Toiseksi tarkastelu kohdistui pääasialliseen tilanteeseen kyselyn ajankohtana (nykyinen tilanne), jolloin vastauksissa on myös muun muassa työttömiä, ilman työpaikkaa perhevapaalla olevia ja opiskelijoita. Noin joka viidennelle nykyinen työpaikka edustaa myös ensimmäistä työpaikkaa.

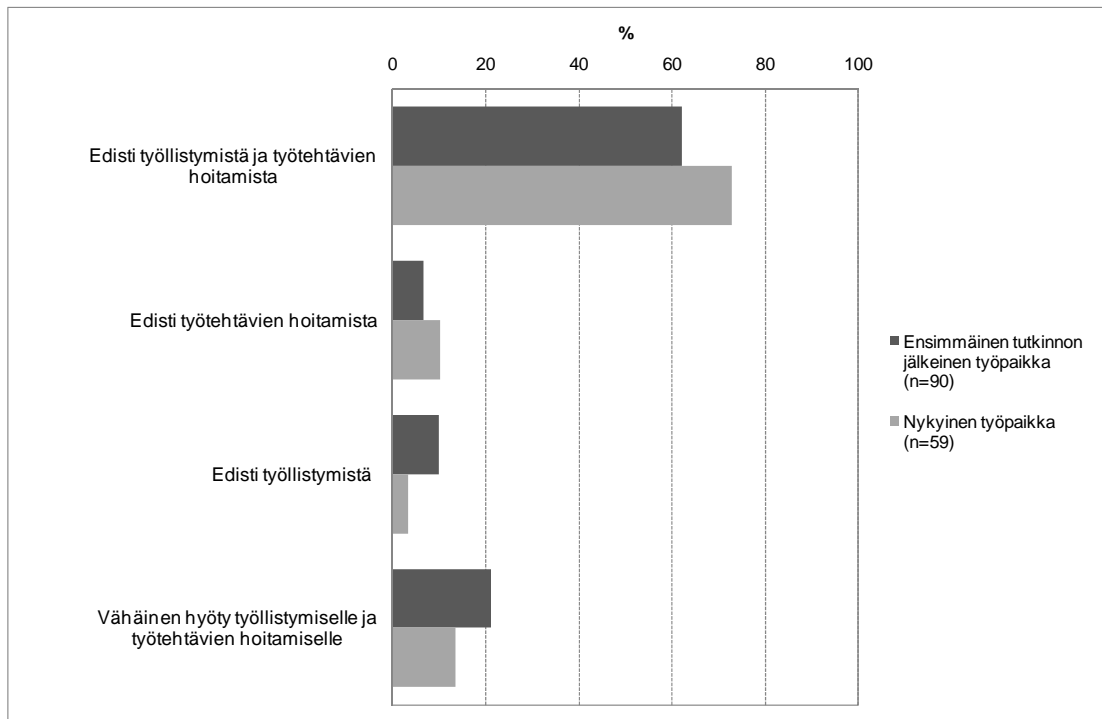

Kuvio 4. MAVY-opintojen merkitys ensimmäinen ja nykyisen työpaikan (marraskuu 2010) saannissa ja työtehtävien hoitamisessa, %

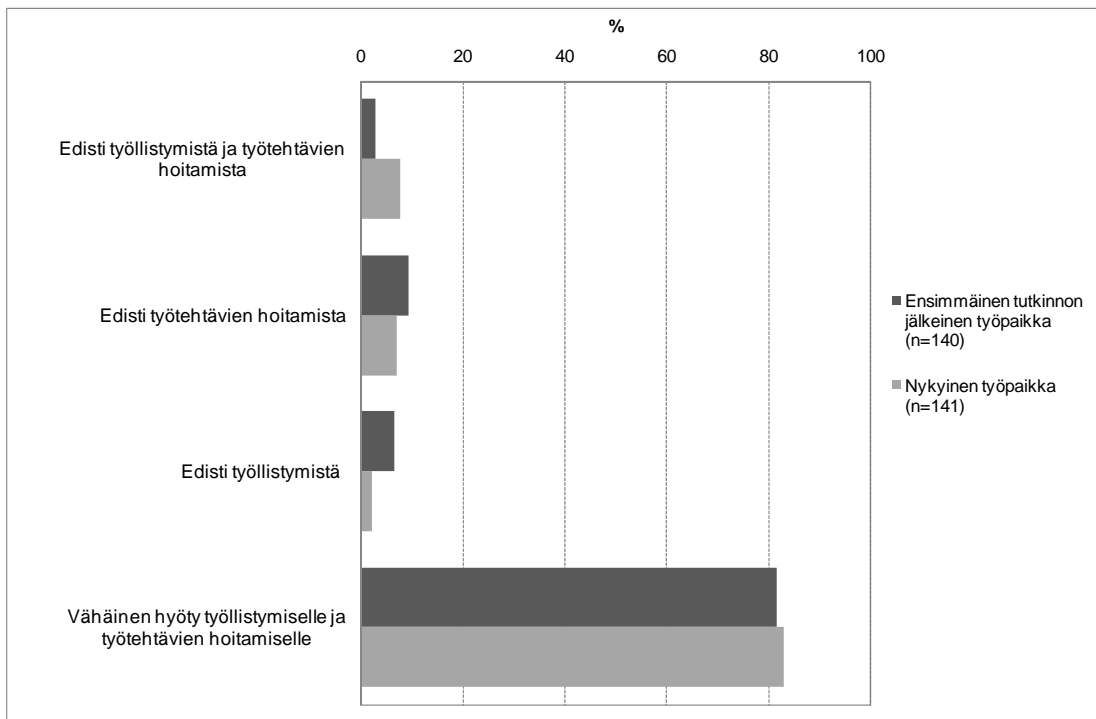
Vastanneissa on myös sellaisia henkilöitä, jotka ovat kokeneet MAVY-opintojen merkityksen vain joko työllistymisen tai työtehtävien hoitamisen kannalta merkitykselliseksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opinnot ovat antaneet muodollisen pätevyyden työtehtävän vastaanottamiseen, mutta tehtävien hoitamisessa hankitulla osaamisella on vain vähän käyttöä. Vastaavasti vaikka rekrytointitilanteessa opinnoilla ei olisi juurikaan koettu olleen merkitystä, hankittua osaamista on mahdollisesti hyödynnetty työtehtävissä. Noin joka kymmenes vastanneista arvioikin, että hankitulla osaamisella on ollut vaikutusta työtehtävien hoitamisessa, vaikka työllistymistä se ei varsinaisesti edistänyt (kuvio 4). Saman verran on myös niitä, jotka katsovat opintojen edesauttaneen erityisesti ensimmäisen työpaikan saannissa, mutta työtehtävän hoitamisessa vaikutus on vähäinen.

Matkailualalle työllistyneet arvioivat opintojen merkityksen työllistymisessä ja työtehtävien hoitamisessa suuremmaksi kuin muille aloille työllistyneet (ks. kuvio 5A). Matkailualalle työllistyneistä suurin osa, yli 60 % arvioi niiden edistäneet sekä työllistymistä että työtehtävien suorittamista tutkinnon jälkeisen ensimmäisen ja nykyisen työpaikan kohdalla. Jos lisäksi mukaan otetaan ne, jotka arvioivat hyödyt merkittäviksi pelkästään työtehtävien hoitamisessa tai työllistymisessä, opintojen "vaikuttavuus" nousee noin 80 prosenttiin. Vastaavasti noin viidennes katsoo opintojen hyödyn näiden tekijöiden osalta vähäiseksi.

A. Matkailualalla toimivat

B. Ei matkailualalla toimivat

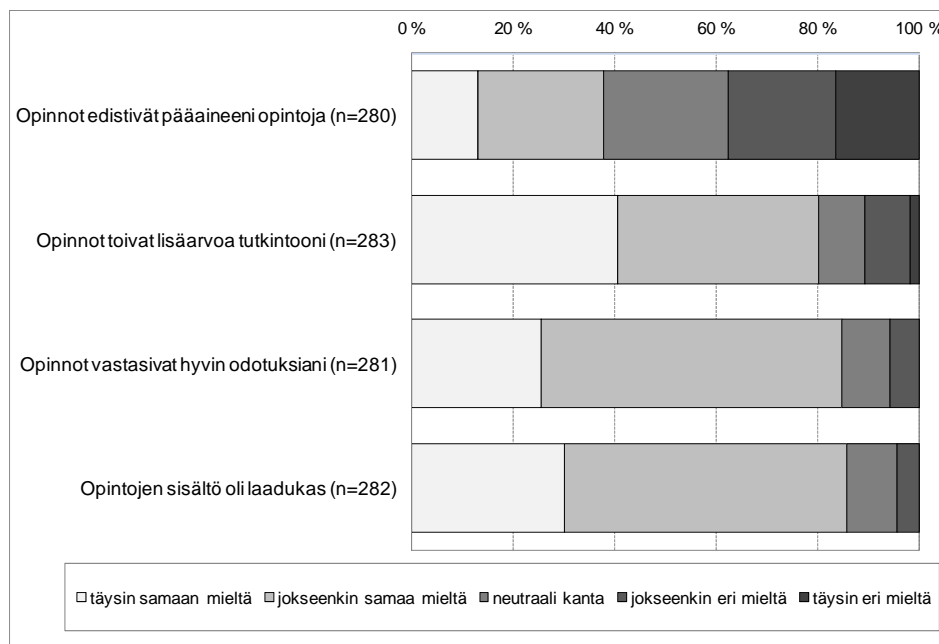

Kuvio 5. MAVY-opintojen merkitys ensimmäisen ja nykyisen työpaikan (marraskuu 2010) saannissa ja työtehtävien hoitamisessa, matkailu- ja ei matkailualalla toimivat, %

Muulla kuin matkailualalla toimivat kokevat MAVY-opintojen merkityksen pieneksi työllistymisessä ja työtehtävien hoitamisessa: runsaat 80 prosenttia arvio nämä vaikutukset vähäiseksi sekä ensimmäisen että nykyisen työpaikan kohdalla (kuvio 5B). Pieni osuus on myös niitä, jotka ovat saaneet opinnoista hyötyä työllistymiselle ja etenkin työtehtävien hoitamiselle. Tiivistettynä kuvioista 4 ja 5 voi todeta, että MAVY-opinnot ovat antaneet merkittävää lisäarvoa työllistymiselle ja työtehtävien hoitamiselle niiden kohdalla, jotka ovat työllistyneet matkailualalle. Sen sijaan muilla aloilla toimiville opintojen merkitys tästä näkökulmasta on jäänyt vähäiseksi.

2.3 Arviot MAVY-opinnoista

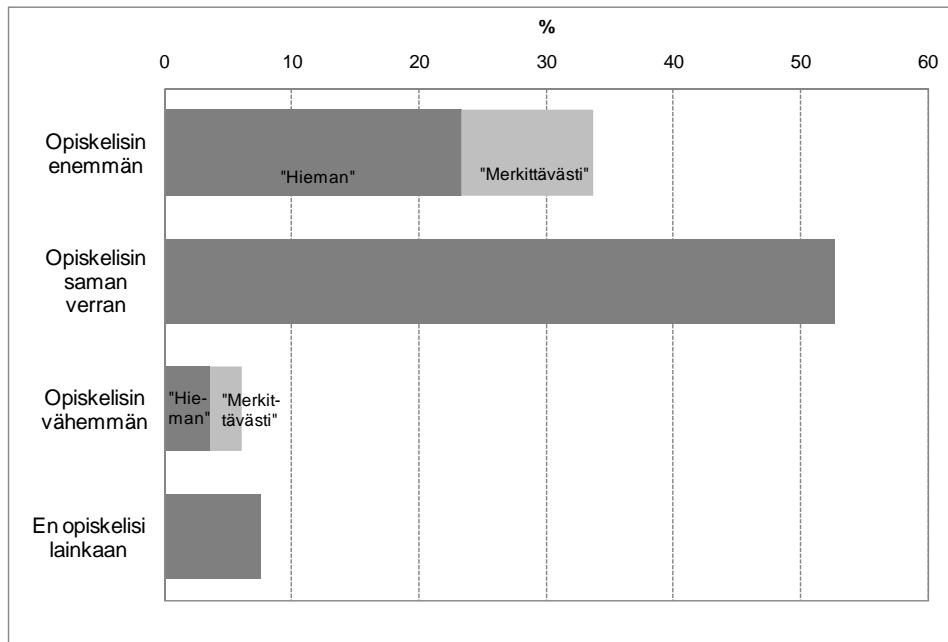
MAVY-opintojen merkitystä sivuaineena pyydettiin arvioimaan väittämien avulla (kuvio 6). Vastaajista lähes 40 prosenttia arvioi MAVY-opintojen edistäneen varsinaisen pääaineensa opintoja. Näitä tekijöitä ei pyydetty tarkentamaan, mutta vapaamuotoisten vastausten perusteella niitä ovat muun muassa pääaineeseen luontevasti integroituvan sivuaineen löytäminen, tutkimustaitojen kehittyminen ja soveltuvan tutkielma-aiheen löytäminen. Opinnot arvioi tuoneen lisäarvoa tutkinnolleen 80 % vastanneista, mikä voi tarkoittaa esimerkiksi opintojen monipuolistumista ja työllistymismahdollisuuksien laajenemista. Opintojen sisältöön liittyvien väittämien kanssa oltiin lähes yksimielisiä. Opinnot ovat suurelta osin vastanneet niihin kohdistettuja odotuksia ja niiden sisältöä on pidetty laadukkaana.

Kuvio 6. Väittämät MAVY-opintojen merkityksestä sivuaineena (n=280–283)

Väittämiä arviointiin näyttäisi vaikuttavan suoritettujen MAVY-opintojen määrä: mitä enemmän alan opintoja on suoritettu, sitä positiivisemmin väittämiin on vastattu. Ero korostuu erityisesti siinä, onko suoritettu pelkästään perusopintoja vastaava määrä opintoja (25–30 op) vai jatkettu aineopintoihin ja mahdollisesti syventäviin opintoihin saakka. Sen sijaan opintojen suoritusajankohdalla ei ole vaikutusta vastauksiin. Pääaineen osalta esille nousee maantiede, jota opiskelleet tuovat muita vahvemmin esille MAVY-opintojen merkityksen pääaineen opintojen edistäjänä. Kun tuloksia tarkastellaan matkailualalle työllistymisen näkökulmasta, sille työllistyneet arvioivat MAVY-opintojen lisäarvon tutkinnolleen muita suuremmaksi ja opintojen katsotaan vastanneen paremmin ennakko-odotuksia.

Kokemuksia MAVY-opinnoista selvitettiin myös kysymällä suoritettavien MAVY-opintojen määrää, jos valinta pitäisi tehdä nyt. Vastaukset tuli suhteuttaa henkilön jo suorittamiin MAVY-opintojen määrään (kuvio 7). Yli puolet vastanneista suorittaisi vielä tänä päivänäkin sen määrän MAVY-opintoja, mitä he ovat tutkintoonsa todellisuudessa sisällyttäneet. Noin kolmannes katsoi suorittaneensa matkailualan opintoja liian vähän ja uudessa valintatilanteessa suorittaisi niitä enemmän – 10 prosenttia merkittävästi enemmän. Vastaavasti noin viisi prosenttia sisällyttäisi näitä sivuaineopintoja toteutunutta vähemmän ja alle 10 prosenttia ei opiskelisi lainkaan. Vastauksiin ei vaikuta se, kuinka paljon tosiasiallisesti opintoja on suoritettu eikä se, onko työllistytty matkailualalle.

Kuvio 7. MAVY-opintojen suoritusmäärä uudessa valintatilanteessa suhteessa toteutuneisiin opintoihin (n=279)

Kyselyaineistosta on nähtävissä yleinen tyytyväisyys MAVY-opintoja kohtaan. Tämä tulee esille erityisesti kohdassa, jossa oli mahdollista vapaasti esittää kommentteja MAVY-opinnoista. Tätä mahdollisuutta käytettiin laajasti ja sanottavaa oli paljon (tekstiä yhteensä noin 17 sivua). Taulukkoon 6 on koottu mahdollisimman edustavia poimintoja kommentteista eli joiden kanssa mahdollisimman moni MAVY-opintoja suorittanut voisi olla yhtä mieltä.

Taulukko 6. Kommentteja Matkailualan verkostoyliopiston koulutuksesta luokiteltuna vahvuuksiin ja kehittämiskohteisiin

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Eri alojen yhdistyminen ja ilmiön tutkiminen eri tieteenalojen näkökulmasta ja käytännönläheiset tutkimisjaksot olivat ehdottomasti parasta" • "Poikkitieteellisyys on matkailualan vahvuus, oman osaamisen täydentäminen muilta aloilta tuo lisäarvoa" • "Opinnot toimivat hienosti. Paikoin taso hieman heitteli, mutta pääsääntöisesti hyvälaatuista opetusta" • "Koulutus oli onnistunutta ja hyvin organisoitua" • "Lämminhenkinen ja osaava henkilökunta" • "Erityisen hyvä juttu MAVY-opinnoissa olivat innovaatiokoulut ym. työelämäläheisyys"
<p>Kehitettävää</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Vaikea hahmottaa, millaisiin töihin matkailualalla tarvitaan maistereita" • "Haasteena on nimenomaan opintojen soveltaminen esim. työelämään!" • "Työmarkkinoilla matkailualan "akateemiset" työt ovat vähissä" • "Työllistymiseen/jalan oven väliin saamiseen voisi miettiä lisäkeinoja" • "Opintojen hyödyntäminen työelämässä haastavaa, matkailun asiantuntija- tai johtotehtäviä on todella vähän" • "Valitettavasti tuntuu, että matkailualan opintoja ei kukaan muu tunne esim. työnantajat. Tunnettuutta pitäisi ehdottomasti saada lisättyä!" • "Verkostoyliopiston koulutusta ei arvosteta niin paljoa kuin esim. ammattikorkeakoulusta valmistuneita restonomeja"

Opintojen sisältöihin oltiin pääosin tyytyväisiä – muutamissa kommentteissa nostettiin esille opintojaksojen kurssikohtaiset laatuvahtelut. MAVY-opintojen yksi keskeinen kivijalka, matkailuilmion käsittely usean tieteenalan näkökulmasta miellytti monia. Myös opintojen konkreettinen, käytännönläheinen lähestymistapa herätti myönteisiä ajatuksia usein teoreettiseksi koetussa akateemisessa maailmassa. Kriittisimmät, osin myös pohdiskelevat näkökulmat liittyivät yliopistotasaisen matkailuosaamisen kysynnän ja tarjonnan tasapainoon ja kysymykseen siitä, missä määrin työmarkkinoilla on tarvetta "matkailualan maistereille". Tähän liittyen nousi esille myös opintojen heikko tunnettuus niin opiskelijoiden kuin työntekijöiden keskuudessa. Vaikka erilaiset yritysvierailut yms. verkostoitumista edistävät toimenpiteet tulivat esille positiivisena piirteenä, niitä toivottiin lisää koulutuksen tunnettuuden lisäämiseksi ja matkailualalle työllistymisen helpottamiseksi.

KAZANIN KATEDRAALI PIETARISSA

3 Yhteenveto

Matkailualan korkeakoulutuksen kehittämiseen liittyvät konkreettiset toimenpiteet aktivoituivat 1990-luvulla. Tähän ajankohtaan sijoittuu myös Matkailualan verkostoyliopisto-toiminnan käynnistyminen vuonna 1995. Matkailualan verkostoyliopisto eli MAVY tarjoaa jäsenyliopistojen opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa pääaineen rinnalla monitieteisiä matkailualan opintoja sekä liittää ne tutkintoon sivuainekokonaisuuksina tai syventäviin ja jatko-opintoihin integroituna. Koulutus pyrkii siihen, että opiskelijat oppivat hyödyntämään oman pääaineensa osaamista matkailuilmion ymmärtämisessä ja saavat perustiedot muiden tieteenalojen matkailututkimuksesta.

Tässä selvityksessä on kyselyn avulla selvitetty Matkailualan verkostoyliopistossa opiskelleiden arvioita matkailualan opinnoista heidän opintopolullaan sekä valmistumisen jälkeisessä työllistymisessä. Työpaikoista selvitettiin tutkinnon jälkeistä ensimmäistä ja nykyistä työpaikkaa. Selvityksen kohderyhmään kuuluivat ne opiskelijat, jotka ovat aloitta-

neet MAVY-opinnot vuosina 1995–2007 ja opintoja on suoritettuna vähintään perusopinto- ja vastaava määrä (25 op). Kyselyyn saatiin vastauksia 291 kappaletta, mikä tarkoittaa 45 prosentin vastausaktiivisuutta. Kyselyyn vastanneet edustavat kokonaisuudessaan hyvin selvityksen kohderyhmää.

Matkailualan verkostoyliopistossa opinnot vuosina 1995–2007 aloittaneiden tyypilliset pääaineet ovat kielet, maantiede ja taloustiede noin 70 prosentin osuudella. Naisia opiskelijoista on noin 90 prosenttia. MAVY-opiskelijat ovat usein valinneet matkailualan laajaksi sivuaineeksi, sillä lähes puolet on suorittanut opintoja yli 60 opintopistettä. Lisäksi lähes joka kolmas on tehnyt aihepiiristä pro gradu -tutkielman. Jäsenyliopistoista eniten opiskelijoita on Joensuun ja Helsingin yliopistoista, joiden yhteisosuus on noin 40 prosenttia.

MAVY-opintojen motivaatiotekijöinä nousivat esille halu alalle työllistymiseen, lisä- ja täydennyskoulutuksen hankinta, mielenkiintoiset opintokurssit ja niiden luonteva integroituminen pääaineopintoihin. Opiskelijat ovat vahvasti matkailualalle orientoituneita: opintojen alkuvaiheessa matkailualalle mieli 90 prosenttia ja opintojen jälkeen 80 prosenttia. Tosiasiallisesti tutkinnon jälkeinen ensimmäinen työpaikka oli matkailualalla 40 prosentilla vastanneista. Muun alan palkkatyö oli suurin työllistäjä 54 prosentin osuudella. Kyselyn ajankohtana 25 prosenttia toimi matkailualalla. Yrittäjänä alalla on toiminut 4 % vastanneista (joko tutkinnon jälkeisessä ensimmäisessä työpaikassa ja/tai kyselyn ajankohtana).

Matkailualalle työllistynyt on tyypillisesti suorittanut MAVY-opintoja laajasti ja tehnyt alan pro gradu -tutkielman. Sukupuolella, pääaineella tai matkailualan opintojen ajankohdalla ei näyttäisi olleen vaikutusta alalle työllistymiseen. Ammattinimikkeistön mukaan matkailualan työtehtävät liittyvät useimmiten opetukseen, myyntiin ja markkinointiin sekä asiakaspalvelutehtäviin. Puolet tutkinnon jälkeen alalle työllistyneistä olivat tehtävissä, jotka ovat osittain tai selvästi alle koulutustason, mikä ei sinänsä poikkea muille aloille sijoittuneiden tilanteesta. Nykyisin matkailualalla toimivien tehtävät ja koulutus vastaavat muilla aloilla toimivia paremmin toisiaan tai tehtävät ovat jopa koulutusta vaativampia. Matkailualalle on työllistytty tyypillisesti heti valmistumisen jälkeen. Sen sijaan myöhemmin ja muilta aloilta alalle siirtyminen näyttäisi olleen harvinaista. MAVY-opintoja suorittaneet ja alalle työllistyneet kokevat opinnoista olleen hyötyä työllistymisessä ja työtehtävien hoitamisessa. Sen sijaan muilla aloilla toimiville opintojen vaikutus tältä osin koetaan vähäiseksi.

MAVY-opintoja pidetään laadukkaasti järjestettynä ja opintojen sisältöihin ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä. Omalle tutkinnolleen opintojen arvioi tuoneen lisäarvoa 80 prosenttia vastanneista. Tyytyväisyyttä kuvaa myös se, että noin 85 prosenttia sisällyttäisi MAVY-opintoja tutkintoonsa nykykokemuksen valossakin vähintään saman määrän, mitä tosiasiallisesti on suorittanut. Sen sijaan kysymyksiä herätti erityisesti se, missä määrin matkailualan yliopisto-osajille on kysyntää työmarkkinoilla. Verkostoitumista eri toimijoihin toivottiin edelleen lisättävän, mikä lisäisi koulutuksen tunnettuutta työnantajien keskuudessa ja parantaisi työllistymismahdollisuuksia.

MAVY:N JOHTORYHMÄN JÄSENIÄ JA OPETTAJIA SUVI-SEMINAARISSA 2007

Viitteet

MAVY (2011a). Matkailualan verkostoyliopiston kotisivut. <http://www.funts.fi/>

MAVY (2011b). Matkailualan verkostoyliopiston koordinaattorin henkilökohtainen tiedonanto.

Muuttuva matkailu (2005). Matkailualan verkostoyliopisto. 10 vuotta tieteellä ja taiteella matkailun asiantuntijuuteen. Tietoa matkailusta ja matkailuelinkeinosta 1-2/2005

OKM 2011. Tutkinno uudistus Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/yliopistojen_tutkinno_uudistus/index.html

Liite Kyselylomake

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

9.11.2011

Hyvä vastaanottaja

Matkailualan verkostoyliopistossa (MAVY) on vuodesta 1995 alkaen voinut suorittaa matkailualan monitieteisiä yliopisto-opintoja. Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia selvittää MAVY-opintojen roolia tutkintokokonaisuudessa ja valmistumisen jälkeisessä työllistymisessä. Tutkimuksen toimeksiantajana on Matkailualan verkostoyliopisto.

Toivon sinun täyttävän oheisen paperimuotoisen kyselylomakkeen ja palauttavan sen vastauskuoressa. Vaihtoehtoisesti voit vastata kyselyyn internetissä osoitteessa www.uef.fi/spatia/mavy

Toivon vastaustasi **24.11. mennessä**. Kyselyyn vastataan omalla nimellä. Yksittäisen vastaajan tiedot tulevat kuitenkin vain allekirjoittaneen tutkijan tietoon. Kaikkien vastanneiden kesken arvomme 4 kappaletta S-ryhmän lahjakortteja (a' 50 €).

Kiitos vastauksestasi!

Yhteistyöterveisin,

Pasi Saukkonen

email: pasi.saukkonen@uef.fi

p. 050 464 2534

Osoitelähde: Väestörekisterikeskus

A. TAUSTATIEDOT

Vastaajan nimi

1. Mikä oli yliopistotutkintosi suoritusvuosi?

en ole vielä valmistunut -> siirry osioon B (kys. 7)

2. Minkä akateemisen tutkinnon olet suorittanut (esim. kauppatieteiden maisteri)?

3. Mikä oli tutkinnossasi pääaineena (esim. englannin kieli ja kääntäminen)?

4. Missä yliopistossa suoritit tutkinnon?

5. Jos olisit nyt miettimässä yliopisto-opintoja, miten toimisit?

- a) suorittaisin nykyisen tutkintoni sellaisenaan
 - b) vaihtaisin pääainetta
 - c) vaihtaisin sivuainetta/-aineita
 - d) suorittaisin kokonaan eri tutkinnon
 - e) en hakeutuisi lainkaan yliopistoon
 - f) muu, mikä
-

6. Kuinka monta työpaikkaa sinulla on ollut valmistumisen jälkeen (mukaan lukien omat yritykset)?

- a) Ei yhtään
- b) 1
- c) 2
- d) 3 tai enemmän

B. SUORITETUT MATKAILUALAN OPINNOT (MAVY-opinnot)

7. Kuinka paljon tutkintoosi sisältyi matkailualan verkostoyliopiston opintoja (ov/op)?

_____ opintoviikkoa *tai* _____ opintopistettä

8. Mitä seuraavista opinnoista suoritit?

- ___ matkailualan perusopinnot (15 ov/25 op)
- ___ matkailualan aineopinnot (perusop. +20 ov/35 op)
- ___ matkailualan syventäviä opintoja
- ___ matkailualan jatko-opintoja
- ___ matkailualaa täydennyskoulutuksena (Professional Development-koulutus)

9. Käsittelikö pro gradu -tutkielmasi matkailualaa?

___ kyllä ___ ei

10. Milloin suoritit nämä matkailualan opinnot (esim. vuonna 2001 tai vuosina 1999–2001)?

11. Jos olisit nyt miettimässä matkailualan verkostoyliopisto-opintoja, miten toimisit?

- a) Opiskelisin selvästi enemmän
- b) Opiskelisin hieman enemmän
- c) Opiskelisin saman verran
- d) Opiskelisin hieman vähemmän
- e) Opiskelisin selvästi vähemmän
- f) En opiskelisi lainkaan

12. Arvioi seuraavia matkailualan verkostoyliopisto-opintoihin liittyviä väittämiä

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	neutraali kanta	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Opinnot edistivät pääaineeni opintoja	1	2	3	4	5
Opinnot toivat lisäarvoa tutkintooni	1	2	3	4	5
Opinnot vastasivat hyvin odotuksiani	1	2	3	4	5
Opintojen sisältö oli laadukas	1	2	3	4	5

KÄÄNNÄ ->

13. Oliko ajatuksissasi matkailualalle työllistymisen ... (MAVY = matkailualan verkostoyliopisto)

	Ei	Kyllä
a) MAVY-opintojen alussa	1	2
b) MAVY-opintojen jälkeen	1	2

14. Mikä oli keskeisin syy suorittaa matkailualan verkostoyliopiston opintoja? (tarvittaessa jatka saatekirjeen kääntöpuolelle)

C. ENSIMMÄINEN TYÖPAIKKA VALMISTUMISEN JÄLKEEN

15. Millainen ensimmäinen työpaikkasi oli valmistumisen jälkeen?

Huom! Jos ei ole ollut työpaikkaa, siirry osioon D (kysymys 19).

- a) Palkkatyö matkailualalla (tai siihen läheisesti liittyvä)
- b) Palkkatyö ei matkailualalla
- c) Yrittäjä matkailualalla (tai siihen läheisesti liittyvä)
- d) Yrittäjä ei matkailualalla
- e) Työskentely apurahalla
- f) Muu, mikä

16. Mikä oli ammattinimikkeesi?

17. Miten työtehtävien vaativuustaso vastasi yliopistokoulutustasi?

- a) tehtävät selvästi alle koulutustason
- b) tehtävät osittain alle koulutustason
- c) tehtävät vastasivat hyvin koulutusta
- d) tehtävät olivat koulutusta vaativampia

18. Miten arvioisit matkailualan opintojen hyötyä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ...

	ei lain- kaan	melko pieni	kohta- pieni	melko lainen	melko suuri	suuri
a) työpaikan saannissa	1	2	3	4	5	6
b) työtehtävien hoitamisessa	1	2	3	4	5	6

D. TILANNE TÄLLÄ HETKELLÄ (marraskuu 2010)

19. Mikä parhaiten kuvaa pääasiallista toimintaasi tällä hetkellä?

- a) Palkkatyö matkailualalla (tai siihen läheisesti liittyvä)
- b) Palkkatyö ei matkailualalla
- c) Yrittäjä matkailualalla (tai siihen läheisesti liittyvä)
- d) Yrittäjä ei matkailualalla
- e) Työskentely apurahalla
- f) Perhevapaa
- g) Työtön työnhakija -> siirry kys. 23
- h) Päätoiminen opiskelija -> siirry kys. 23
- i) Muu, mikä

20. Mikä on nykyinen ammattinimikkeesi?

Tehtäväni on sama kuin valmistumisen jälkeen -> siirry kysymykseen 23.

21. Miten työtehtävien vaativuustaso vastaa yliopistokoulutustasi?

- a) tehtävät selvästi alle koulutustason
- b) tehtävät osittain alle koulutustason
- c) tehtävät vastaavat hyvin koulutusta
- d) tehtävät ovat koulutusta vaativampia

22. Miten arvioisit matkailualan opintojen hyötyä nykyisen ...

	ei lain- kaan	melko pieni	kohta- pieni	melko lainen	melko suuri	suuri
a) työpaikan saannissa	1	2	3	4	5	6
b) työtehtävien hoitamisessa	1	2	3	4	5	6

23. Tässä voit vapaasti esittää kommentteja matkailualan verkostoyliopiston koulutuksesta (tarvittaessa jatka saatekirjeen kääntöpuolelle)

Kiitos vastauksestasi! Vastanneiden kesken arvotaan joulukuussa 2010 lahjakortteja. Voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti. Muistithan ilmoittaa nimesi alussa?

Matkailualan verkostoyliopisto (MAVY) tarjoaa jäsenyliopistojensa tutkinto-opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa pääaineen rinnalla monitieteisiä matkailualan opintoja. Tässä selvityksessä tarkastellaan MAVY-opintoja suorittaneiden työllistymistä matkailualalle, opiskelun motiiveja ja opintojen merkitystä osana tutkintoa. Selvityksen kohderyhmään kuuluvat ne opiskelijat, jotka ovat aloittaneet MAVY-opinnot vuosina 1995–2007.
